

УДК 338.2:658.27

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В
АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ANALYSIS OF IMPROVING
THE EFFICIENCY OF THE USE OF NON-CURRENT ASSETS IN THE
AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY

КРАВЧЕНКО К.С., * АРТЮШЕНКО Я.Ю.**
здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті розглянуто теоретичні основи економічної ефективності необоротних активів, тенденції розвитку, економічної ефективності використання необоротних активів у сільськогосподарських підприємствах України, а також обґрунтовано основні шляхи покращення використання та відтворення необоротних активів в аграрному секторі економіки.

Ключові слова: необоротні активи, аграрний сектор економіки, економічна ефективність, сільське господарство, метод, аналіз.

The article considers the theoretical foundations of economic efficiency of non-current assets, development trends, economic efficiency of non-current assets in agricultural enterprises of Ukraine, as well as substantiates the main ways to improve the use and reproduction of non-current assets in the agricultural sector.

Keywords: non-current assets, agricultural sector of the economy, economic efficiency, agriculture, method, analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аграрний сектор економіки в Україні займає важливе місце у забезпеченні збалансованого розвитку та соціального відтворення сільського населення, сільської та селищної місцевості.

Ефективність функціонування сільськогосподарського підприємства переважно визначається конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання та виробленої аграрної продукції. Цей процес базується на раціональному використанні виробничих ресурсів, серед яких ключову роль відіграють необоротні активи сільськогосподарського підприємства як засоби праці виробничого циклу.

Забезпечення позитивних структурних змін і трансформацій в аграрній галузі залежить від процесу відтворення необоротних активів на кожному сільськогосподарському підприємстві, особливо в умовах швидких темпів фізичного та морального старіння об'єктів необоротних активів. Тому з метою прийняття ефективних управлінських рішень у сільськогосподарській діяльності необхідно володіти необхідним рівнем обсягу та якості інформацією про стан, використання та ефективність відтворення необоротних активів, що сприятиме формуванню інформаційної бази про стан галузі в частині матеріально-технічного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективного використання необоротних активів в аграрному секторі розглядалися у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених таких як, Богацька Н.М., Бойчик І.М., Андрійчук В.Г., Ковальчук М.І., Терещенко О.О., Харченко Н.В., Лапіна Е.В., Бровко А.І., Левицька І.В., Бровко Є.І., Могилова М.М., Попович П.Я., Покропивний С.Ф., Шеремет А.Д. та багато інших.

* Науковий керівник – Батюк Л.А., к.е.н., доцент

* Науковий керівник – Кравченко Ю.М., к.е.н., старший викладач ЗВО

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз сучасного стану, тенденції розвитку, економічної ефективності використання необоротних активів у аграрному секторі економіки України, а також пошук та обґрунтування найбільш ефективних методів та шляхів підвищення ефективності використання необоротних активів сільськогосподарськими підприємствами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час проведення підприємницької діяльності кожен керівник прагне отримати максимальний прибуток з найменшими витратами. Для досягнення вказаної мети важливе значення становить ефективне використання необоротних активів сільськогосподарського підприємства. За умови належного та заздалегідь продуманого розпорядження наявними на сільськогосподарському підприємстві активами можливо отримати максимальний прибуток.

Активами підприємства визначають майно в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку [1].

Залежно від строку та специфіки використання у виробничій діяльності підприємства активи умовно поділяють на необоротні (також деякі науковці визначають як – фіксовані) та оборотні (або поточні).

Необоротні активи призначені для тривалого використання в процесі фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. До них відносять нематеріальні активи, основні засоби, довгострокові фінансові вкладення, незавершене будівництво, а також довгострокову дебіторську заборгованість тощо.

Кошти, які сільськогосподарське підприємство інвестує в необоротні активи, є певною мірою знерухомленими, тобто вилученими з обороту на тривалий період, а отже не можуть бути оперативно використані з іншою метою. Тому з метою ефективного використання грошових коштів підприємства важливо робити інвестиції в необоротні активи за рахунок довгострокових джерел фінансування і докладно проаналізувати вказані інвестиції на предмет доцільності [2].

Джерелами для проведення аналізу на предмет ефективності необоротних активів являються:

- Бухгалтерський баланс, який включає в себе дані, що необхідні для аналізу статей балансу (горизонтальний та вертикальний аналіз необоротних активів);

- Звіт фінансових результатів. З вказаного джерела можливо отримати інформацію щодо величин, по відношенню до яких розраховуються коефіцієнти та показники ефективності використання необоротних активів сільськогосподарським підприємством;

- Додатки до звіту о фінансових результатах, де докладна інформація щодо необоротних активів, які представлені по групам та видам;

Також для проведення аналізу стану ефективності необоротних активів можливо використовувати такі джерела як:

- Статистичні звітності, у яких розшифровується складу та руху необоротних активів підприємства;

- Нормативно-довідкова література, положення [3].

Метою аналізу необоротних активів підприємства є пошук резерву ефективності використання необоротних активів. Проведення аналізу необоротних активів необхідне для оцінки:

- структури та стану необоротних активів;

- рівня ефективності використання необоротних активів підприємства;

- динаміки необоротних активів;

- прогнозу використання необоротних активів.

За результатами проведення аналізу можливо обрати найбільш оптимальну модель ефективності використання необоротних активів. Також в процесі проведення аналізу необоротних активів важливо провести:

- оцінку рівня забезпечення власним капіталом підприємства;

- оцінку змін вартості необоротних активів підприємства у структурі балансу;

- оцінку показників ефективності використання необоротних активів ;
- оцінка показників змін характеризує ефективність використання необоротних активів;
- оцінку динаміки витрат на підтримання необоротних активів та їх відображення на собівартості продукції [4].

В процесі аналізу необхідно розраховувати абсолютні та відносні показники, які дають оцінку стану, допомагають зробити прогноз на перспективу, а також виявити причини відхилення даних необоротних активів сільськогосподарського підприємства, так як проведення діяльності підприємства повинно супроводжуватись найменшими витратами та найбільшим прибутком [5].

Зазвичай аналіз ефективності використання необоротних активів підприємства проводять за наступною послідовністю:

1. Сбір даних необоротних активів та систематизація їх в таблиці, які допомагають виявити відхилення.
2. Пошук та розрахунок показників необоротних активів, виявлення відхилень.
3. Визначення найбільш оптимальних показників необоротних активів для подальшої роботи підприємства, направленої на отримання прибутку.

Надати оцінку рівня ефективності використання необоротних активів підприємства можливо за допомогою таких показників, як:

- показник обороту необоротних активів, тобто відношення прибутку від реалізації продукції до середньої вартості необоротних активів. Вказаний показник дає змогу зрозуміти час обороту активів.

- період обороту необоротних активів за 1 день. Вказаний показник відображає рівень експлуатації необоротних активів.

- рентабельність необоротних активів відображає зріст або зниження прибутку підприємства [6].

Однією із ключових проблем забезпечення ефективності стабільного економічного зросту сільськогосподарського підприємства являється неефективна політика управління та розпорядження наявними необоротними активами.

Необоротні активи підприємства потребують постійного контролю, та з метою ефективного управління вказаними активами особливою умовою є проведення аналізу стану необоротних активів підприємства. Необоротні активи складають переважну більшість балансу сільськогосподарського підприємства. Можливо зробити твердження, що управління необоротними активами підприємства являється одним з ключових напрямків у діяльності підприємства, так як необоротні активи являються невід'ємною частиною виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства. Від того, яким чином організований процес виробництва (яким чином сформовані необоротні активи) залежить діяльність підприємства та кінцевий результат, тобто, отримання прибутку. На даному етапі визначається буде підприємство прибутковим.

Багато авторів трактують поняття «необоротні активи» різним чином, я зупиняюсь на понятті, яке трактує Н.М. Селезньова, яка під необоротними активами розуміє набір інструментів, за допомогою яких сучасні організації мають змогу отримувати прибуток та вести фінансово-господарську діяльність [7].

Ефективне управління необоротними активами на підприємстві, окрім підвищення конкурентоспроможності, дає змогу створити потужну основу для діяльності підприємства та умови для ефективного його розвитку в майбутньому.

Підвищення ефективності управління необоротними активами підприємств має здійснюватися на постійній та систематичній основі за рахунок впровадження системи моніторингу. Основне призначення якої полягає в вивченні, узгодженні та корегуванні поточних потреб щодо необхідності реалізації процесу їх формування та відтворення, а також фінансових можливостей підприємства щодо його забезпечення на основі чітко розробленого

інструментарію прийняття управлінських рішень [8].

Моніторинг управління формуванням та відтворенням необоротних активів повинен здійснюватися за кінцевими результатами звітного періоду – року, що обумовлено періодом освоєння необоротних активів у виробничому процесі. На базі отриманої інформації про стан реалізації процесу формування та відтворення, слід розробляти заходи щодо забезпечення або підвищення ефективності управління ними на підприємстві [9].

Висновки. Надзвичайно актуальною проблемою сьогодення є визначення ефективності та встановлення тенденцій розвитку сільськогосподарських підприємств з точки зору забезпечення їх економічної безпеки. Економічна безпека характеризує можливості сільськогосподарського підприємства стабільно функціонувати, забезпечуючи стійкий фінансовий стан за умов негативного впливу внутрішніх та зовнішніх дестабілізуючих факторів, а також відповідності його ресурсного потенціалу та потенціалів організаційно-управлінської структури цілям діяльності підприємства. Економічна безпека виступає гарантом надійності підприємства, як ділового партнера на ринку сільськогосподарської продукції.

Таким чином, детальний аналіз стану та використання необоротних активів у аграрному секторі економіки дає змогу зробити наступні висновки:

1. Необоротні активи підприємства відіграють визначальну роль у формуванні економічних показників розвитку аграрних підприємств.
2. Аграрний бізнес потребує інвестицій коштів у оновлення необоротних активів, особливо рухомого складу.
3. Фізичний знос та рівень моральної зношеності необоротних активів потребує застосування інноваційних механізмів оцінки вартості об'єктів та прогресивної амортизаційної політики, що в комплексі буде позитивно впливати на процес відтворення необоротних активів та прискорить окупність інвестицій.

Література.

1. Андруйчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: облік, аналіз і аудит. монографія. 2-е вид. без змін. К.: КНЕУ, 2006. 292 с.
2. Богацька Н.М. Аналіз основних засобів підприємства. Економіка. 2010. № 5. С. 10-15.
3. Левицька І.В. Відтворення основних засобів: теорія і практика: моногр. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2010. 272 с.
4. Моголова М.М. Оцінка основних засобів сільського господарства в контексті інформаційного забезпечення обґрунтування державної політики. Економіка АПК. 2013. №9. С. 20-25.
5. Ощепков О.П. Аналіз стану та відтворення основних засобів на підприємствах зернопереробної галузі. Економіка харчової промисловості. 2012. № 2 (14). С. 17-20.
6. Савченко А.Г. Прискорена амортизація у системі державного регулювання. Фінанси України. 2003. № 7. С. 68–74.
7. Стадницький Ю.І. Амортизація основних засобів: класифікація підходів. Наука і економіка : науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. 2011. Вип. 4 (24). С. 72–78.
8. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
9. Бровко Л. І., Галаган Т. І., Бровко Є. І. Економічна ефективність використання основних фондів сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С. 22-26. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_22_7

